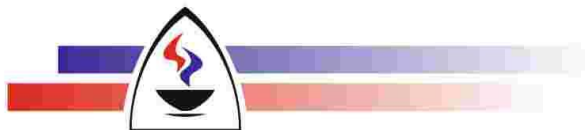

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Potraviny a výživa - Sladidla

Název školy	SŠHS Kroměříž
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0911
Autor	Ing. Petr Hajný
Název šablony	VY_32_INOVACE 10_POV
Název DUMu	POV.1008.1E
Stupeň a typ vzdělávání	Odborné vzdělávání
Vzdělávací oblast	Gastronomie
Vzdělávací obor	Potraviny a výživa
Vzdělávací okruh	Složení potravin - sladidla
Druh učebního materiálu	Prezentace
Cílová skupina	Žák, 16 - 19 let
Anotace	Prezentace komplexně seznamuje žáky s přírodními sladidly, zejména řepným cukrem, uvádí jeho výrobu, použití, skladování a význam ve výživě, uvádí nejznámější druhy a syntetických sladidel
Speciální vzdělávací potřeby	- žádné -
Klíčová slova	Přírodní sladidla, umělá sladidla, nízkenergetická sladidla, cukr řepný, cukrová řepa, cukrová třtina, difuzní šťáva, saturace, oxid uhličitý, filtrace, odparka, krystalizace, melasa, rafinace, cukr konzumní, cukr rafinovaný, sorbit, sacharin, aspartam, kandsin
Datum	6.10. 2012

Sladidla

Rozdělení sladidel

- ***přírodní sladidla***
- ***umělá sladidla***
- ***nízkoenergetická sladidla***

přírodní sladidla

- patří sem cukr a med
- nadměrné užívání cukru způsobuje kazivost zubů, zvyšuje nároky na spotřebu vitamínu B₁, mění se na tuk a způsobuje obezitu
- zvýšené množství sacharidů ve stravě je ze zdravotního hlediska nežádoucí

umělá sladidla

- jsou látky vyrobené chemickou syntézou zejména sacharin, aspartam a jejich směsi
- mají intenzivní sladkou chuť, ale bez výživových hodnot

nízkoenergetická sladidla

- jsou náhražky cukru určená pro diabetiky a populaci s nadměrnou tělesnou hmotností
- mezi cukrové náhražky se řadí např. sorbit

přírodní sladidla

Cukr

- řepný (nebo třtinový) cukr je energeticky vysoce hodnotná potravina, která se v lidském těle rychle vstřebává i zužitkovává
- cukr je lehce stravitelný a neobsahuje žádné stavební ani ochranné složky

Výroba cukru

- cukr se vyrábí v našich podmínkách z cukrové řepy (jinde z cukrové třtiny)

Obr.č.1: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Zuckerr%C3%BCbe.jpg>

Obr.č.2: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Zuckerr%C3%BCbenberg.jpg>

- očištěná řepa se rozřeže na řízky, ze kterých se teplou vodou v tzv. difuzérech vyluhuje difúzní šťáva
- difúzní šťáva obsahuje 14 - 18% sacharózy a různé necukry (organické kyseliny, soli, slizy)
- do difúzní šťávy se přidá hydroxid vápenatý (tzv. čeření) a vháněním oxidu uhličitého (tzv. saturace) se vysráží uhličitan vápenatý, který strhne i ostatní nečistoty

- v kalolisech se filtrací oddělí jako saturační kal od lehké šťávy

Obr.č.3: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kalolis.jpg>

- ve vakuových odparkách se lehká šťáva svaří na těžkou šťávu (60 - 65% sacharózy)
- v zrničích se těžká šťáva zahušťuje až po krystalizaci na první cukrovinu
- první cukrovina se v odstředivkách rozdělí na surový cukr (97,5% sacharózy, v prodeji pod názvem přírodní cukr) a zelený sirob - ten se znovu zahušťuje
- krystalizace se opakuje a vznikne druhá cukrovina

- druhá cukrovina se v odstředivkách rozděljuje na zadinový cukr (2. produkt) a melasu (obsahuje 40-50% cukru- není schopná krystalizovat, používá se k výrobě lihu, droždí, kyseliny citronové a jako krmivo)

Obr.č.4: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Blackstrapmolasses.JPG>

- zadinový cukr se rozpouští v lehké šťávě

Rafinace surového cukru

- Při rafinaci se ze surového cukru (1.produkt, meziprodukt) odstraňují necukry tak, aby vznikla chemicky čistá sacharóza (bílý cukr)
- nejdříve se krystalky surového cukru zbavují v odstředivkách jemným stříkem vody, nebo párou tzv. matečného sirupu (tzv. afinace)
- vzniklá afináda se svařuje a odstřeďuje na krystalickou rafinádu
- rafináda se zpracovává na jednotlivé tržní druhy.

tržní druhy cukru

- ***přírodní cukr konzumní*** (krystalický)
- **cukr rafinovaný**
  - krystalický (krystal hrubý, polotemný, jemný)
  - litý (homolky)
  - lisovaný (kostky, bridže, moka kostky, tablets)
  - mletý (práškový pudr a moučka)
- na trhu dále želírovací cukr (použití při výrobě marmelád, rosolů, zavařenin) a cukry ochucené (skořicový, vanilínový)

Použití cukru:

- cukr se používá ke slazení pokrmů, nápojů, při přípravě zmrzlin
- nadměrné používání cukru vede k poruchám v životosprávě i vzniku zubního kazu
- přebytek cukru se v organismu přeměňuje v tuk a přispívá k otylosti až obezitě

Skladování cukru

- skladovací prostory musí být suché, čisté a dobře větratelné
- cukr přijímá z ovzduší vodu, rozpouští se a tvrdne nebo hrudkuje
- skladuje se při teplotě 5 až 10 °C, chráníme před změnami teploty, slunečním zářením a živočišnými škůdci (mravenci)
- kostkový cukr se vlivem mrazu rozpadá

Náhražky cukru a syntetická sladidla

- jsou potraviny , které se mohou používat k vaření, pečení a slazení potravy místo cukru
- jsou to látky přírodního původu, chutí a výživovou hodnotou odpovídající sacharóze
- syntetická sladidla jsou uměle připravené chemickou cestou, často mají vyšší sladící schopnost než cukr, nemají však výživnou ani energetickou hodnotu
- na trhu jsou ve formě tabletek, tekutá nebo sypká sladidla

Sorbit

- je vhodný pro diabetiky, jeho sladivost je asi poloviční než u cukru. V přírodě se vyskytuje v ostružinách, některých druzích jádrového, bobulového a peckového ovoce.

Sacharin

- je umělé sladidlo třistakrát sladší než cukr. Nahrazuje cukr při odtučňovacích dietách, nedoporučuje se dlouhodobě používat

Aspartam

- je asi dvěstěkrát sladší než cukr. Není vhodný pro tepelnou úpravu, teplem se ničí.

Kandisin

- je sladký sirup bez nežádoucích příchutí, i při vyšších teplotách zůstává sladký

Otázky

- Vyjmenuj přírodní sladidla.
- Jaký má cukr negativní vliv na organismus?
- Z čeho vyrábíme cukr?
- Popiš saturaci.
- K čemu slouží kalolisy?
- Co je to melasa?
- Uveď význam sacharinu.

Zdroje

- Wikipedie
- Wikimedia Commons